

N:o 31.

Af herr **Leman**, om utarbetande af förslag till förändring af strafflagen i vissa delar.

Under de senare åren hafva i synnerhet från några af rikets större städer samt åtskilliga delar af landsorten upprepade klagomål försports deröfver, att frids- och misshandelsbrotten i betänklig mån ökats samt att rättssäkerheten kränkts, särskildt genom den tygellöshet, som åtskilliga minderåriga och unga personer (i de större städerna benämnda »ligapojkar») låtit komma sig till last.

Då befogenheten af dessa klagomål torde vara temligen allmänt känd och erkänd, torde det vara skäl för lagstiftaren att tillse, huruvida icke åtgärder kunna vidtagas, hvarigenom de öfverklagade missförhållandena kunna, om än icke i allo förekommas, så dock i någon väsentlig grad stäckas.

Enligt mitt förmenande är grundorsaken till de öfverhandtagande våldsbrotten att söka i den dåliga uppfostran, som tyvärr i så många hem kommer ungdomen till del.

Från social synpunkt kunde det således ifrågasättas, huruvida icke staten eller kommunen skulle hafva rättighet och alltså jemväl skyldighet att från de dåliga hemmen rycka barnen samt att, på det allmännas bekostnad, bereda dem ett godt hem och en god uppfostran genom att utackordera dem hos välkända personer, helst på landsbygden. Detta är

dock en fråga af så genomgripande omfattning, att det icke kan förväntas, att den snart skall kunna erhålla sin lösning.

Enär alltså ännu långa tider torde komma att förgå, innan samhället kan angripa det onda vid sjelfva roten, torde man böra eftersöka huruvida icke dessförinnan medel kunna finnas, hvarigenom det öfverklagade onda kan åtminstone i någon mån afhjelpas.

Ett bland sådana medel tror jag, för min del åtminstone, att man skall finna i en skärpning af straffen för brott mot person och den personliga friheten.

Det är ett egendomligt och af folkens naturel lätt förklarligt drag såväl i den skandinaviska som i den germaniska lagstiftningen, att man i allmänhet mycket strängare bestraffat brott mot egendom (hvilka ansetts vanärande) än brott mot person. Följderna häraf visa sig ock ännu i vår gällande strafflag, enligt hvilken våldsgärningar, som icke medföra lifvets förlust eller ständigvarande men, beläggas med straff, som äro mycket mildare än de, som den allt mer och mer vaknande uppfattningen om rättsskydd för den personliga friheten anser böra tillämpas. Det torde alltså vara på tiden att försätta strafflagen i ett skick, som, mera exakt än nu är händelsen, motsvarar den moderna uppfattningen om samhällets skyldighet att, så långt möjligt är, skydda individen mot personliga våldsgärningar. Jag vet visserligen att en, enligt min åsigt, pjunkig filantropi skall finna hvarje straffskärpning vara grym, men å andra sidan anser jag, att det är vida grymmare af samhället att lemna den laglydige och fridfulle medborgaren otillräckligt rättsskydd, än att hårdt bestraffa en brottsling, som — låt vara ock af okynne — lederar den personliga rättssäkerheten.

Hvad jag åsyftar är alltså, att straffhotet skall blifva mera verkamt än nu är förhållandet samt att det afskräckande elementet i straffet skall komma till mera gällande kraft. Så sker ej nu genom det alltför utsträckta användandet af kortvariga fängelsestraff samt genom bötesstraff, hvilka i de flesta fall förvandlas till korta frihetsstraff.

Derom torde nemligen alla kriminalister, såväl inom som utom landet, numera vara ense, att det icke finnes något mindre effektivt straff, än det kortvariga fängelsestraffet. Det afskrämmer nemligen icke brottslingen, men är, å andra sidan, betungande och kostbart för staten.

Den stora omtvistade frågan är dock: »hvilken straffart bör man sätta i stället för de kortvariga fängelsestraffen?» För min del vågar jag besvara denna fråga sålunda: »beträffande särskildt vissa brott mot per-

son, bör för äldre brottslingar och vid återfall straffet af enkelt fängelse utbytas mot straffarbete samt för minderåriga och yngre brottslingar straffet af enkelt fängelse *skärpas* genom användande jemväl af *affiktiva* eller *kroppsstraff*.

Sant är visserligen att, ehuru såväl från konservativt som jemväl och i synnerhet från radikalt håll vid de under de senare åren hållna internationella kriminalistkongresserna många röster höjts för återinförande af kroppsstraff, pluraliteten, hvilken liksom förslagsställarne varit ense om den fullständiga olämpligheten af de kortvariga fängelsestraffen, likväl hesiterat att införa kroppsstraff såsom särskild straffart. Vidare är ock att märka, att de komitéer, som utarbetat de nyaste europeiska strafflagsförslagen, nemligen det norska och det schweiziska, icke ansett sig böra föreslå kroppsstraff såsom särskild straffart.

Men häremot torde å andra sidan kunna erinras:

att man i hvarje särskildt land torde böra beakta, hvilket slag af brott, som under en viss tid är förherrskande samt hvilken straffart, som kan anses vara mest effektiv för att hämma brottsligheten;

att man, med tillämpning häraf, för några tiotal af år sedan i England och särskildt i London, der brotten mot person genom de s. k. stryparne (»garrotters») nådde en oerhörd freqvens, lyckades — sedan man ävägabrägt och mot fridsstörarne tillämpat en parlamentsakt, hvarigenom kroppsstraff återinfördes — i väsentlig mån förminska antalet af våldsbrott;

att flera europeiska strafflagar (t. ex. den italienska, den österrikiska m. fl.) hvilka visserligen icke i allmänhet medgifva kroppsstraff i form af aga, prygel eller dylikt, likväl stadga kroppsstraff (såsom t. ex. lifstidsfängelse i bojar, svält m. m. dylikt), hvilka äro vida grymnare än lämplig aga, tilldelad minderåriga eller unga förbrytare;

att från psykologisk synpunkt det torde vara uppenbart — hvad som ock bekräftats af många erfarna kriminalister och polismän — att unga förbrytare mycket mera än nu är förhållandet skulle afhålla sig att öfva våldsgerningar mot person, om de visste, att till straff för det lidande de beredt andra, de å sin sida skulle vara nödgade att underkasta sig lämpligt kroppsligt lidande, hvilket de ovilkorligen mera frukta än det enkla fängelset, som under vanliga förhållanden för dem ej utgör något afskräkningsmedel; samt

att i vår nu gällande lagstiftning medgifves, *dels* att aga må för straffbar gerning tilldelas barn, innan det fyllt 15 år (strafflag 15 kap. 1 §), och för visst slag af förseelse öfvermage (jordabalken 13 kap. 2 §) samt

dels att tjenstehjon af mankön under 18 år och af qvinkön under 16 år må af husbonde med måttlig husaga tillrättavisas (legostadga 5 §).

Af hvad jag här anført, framgår, att jag tillhör dem, som anse att i lagen må åt domaren inrymmas vidgad myndighet att kunna ådöma aga.

Härjemte har jag den åsigt, att, med hänsyn till den brådmogenhet, som utmärker många vanvårdade barn, särskildt i de större städerna, och hvarom poliskamrarnes och domstolarnes annaler förete så många vitnesbörd, det skulle vara lämpligt att med hänsyn till vissa brott (frids- och våldsbrott, stöldbrotten, skadegörelse med mera dylikt), äfven der brottet icke är af den svåra beskaffenhet, som omförmäles i 5 kap. 2 § strafflagen, den kriminella myndighetsåldern borde, i enlighet med hvad som stadgas i flera andra länders strafflagstiftning, sänkas under 15 år, så att brott, begångna af barn som fyllt 14 år, skulle kunna bestraffas jemväl annorledes än med aga.

Hvad härefter beträffar exeqverandet af den aga, som, enligt strafflagen ådömes minderårige, torde det vara allmänt känt, att sådant endast i ytterst få fall förekommer. I 5 kap. 1 § strafflagen föreskrifves, att gerning, som eljest straffbar är, vare, utom i de fall, som i 2 § sägs, strafflös, om den begås af barn, innan det fyllt 15 år, men att domstol dock eger förordna att barnet af föräldrar eller annan, under hvars vård och lydnad det står, skall med aga *kunna hemma i huset* rättas. Då nu erfarenheten visat, att föräldrar tyvärr ofta uppmanat eller förledt sina barn till brott, är det ju uppenbart, att, enär ingen kontroll finnes deröfver, att barnet verkligen erhåller lämplig aga, det som oftast går fritt derifrån. I äldre lag föreskrefs, att barnet skulle näpasas i *kronobejents närvaro*; men ett dylikt tillvägagående anses numera stå i strid mot gällande lag, hvilket särskildt visas af ett Kongl. Maj:ts utslag den 14 december 1875, genom hvilket — sedan en rådstufvurätt på åtal af stadsfiskal H. dömt minderåriga personer att agas och i sammanhang dermed föreskrifvit, att H. dervid borde närvara och tillse att agan i vederbörlig ordning barnen tilldelades — rådstufvurätten förklarats *sakna* befogenhet att, på sätt som skett, meddela sagda föreskrift.

På grund af nu anmärkta förhållanden, synes det vara lämpligt att återupplifva den äldre lagens stadgande, det ådömd näpst af barn skall verkställas i närvaro af någon krono- eller polisbetjent.

Hvad jag i denna motion andragit, torde tvifvelsután af mángen komma att anses sásom en yttring af inhumanitet; men då, på sätt förut erinradt är, jag för min del anser, att den sanna humaniteten kräfvér, icke en verklig eftergift för brottslingen, utan ett så starkt skydd som möjligt för den laglydige och fridsälskande medborgaren, kan jag icke böja mig för en sådan ásigt och har därför icke tvekat att — ehuru jag väl vet att, äfven bland dem, som i princip dela min mening, olika tankar kunna ráda om lámpligheten af de botemedel, som jag föreslagit — bringa på tal en strafflagstiftningsfråga, hvarå, icke minst i vårt fosterland, den allmänna uppmärksamheten är fäst.

På grund af hvad sålunda andragits, tillåter jag mig att vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhálla om utarbetande och framläggande till Riksdagens prófning och godkännande af förslag till ändringar i nu gällande strafflag, innefattande:

a) sådan skärpning af nu stadgade bötes- och fängelsestraff för vissa uti 10, 11 och 14 kapitlen strafflagen omförmälda brott mot offentlig myndighet, personlig frihet och personlig säkerhet, att i svårare fall samt vid iteration jemväl straffarbete må kunna ádömas den brottslige;

b) införande af kroppsstraff (aga eller dylikt) sásom särskild straffart för minderåriga och unga förbrytare;

c) föreskrift att aga eller annat kroppsstraff skall exeqveras under lámplig offentlig kontroll; samt

d) stadgande derom, att barn öfver fjorton år kunna vara straffbara, om än i lindrig grad, då de föröfvá, förutom de i 5 kap. 2 § strafflagen omförmälda gerningar, andra icke så grofva brott, som till exempel frids- och våldsbrott, stöldbrott samt skadegörelse á egendom.

Stockholm den 29 januari 1897.

Philip Leman.